

Algemeen Nederl. Class.

O. A. Postp.

Correspondentie I
met gezaghebber
7 pags

N° 5

Geheim.

Postp 9 April 1910.

n° 12
13 april '10

In het journaal las ik onder dag.
tekening "Maart" de volgende regels. Het is
de pen gegeven voor aanleiding van het bezoek
aan de sawahs te Rato Dena:

"Van tijdige bemerking is over 't algemeen
nog weinig sprake; men ziet het nut er
nog niet van in 't land daarom alles, wanneer
er niet voortdurend het oog op wordt
gehouden, zoveel mogelijk op het land te
aanbouwen."

dat men het nut van tijdige bemer-
king niet zou zien, neem ik niet aan:
Het is meer de traagheid, die alles doet
uitstellen.

Het verwondert mij echter, dat het
met de sawahs te Rato Dena, in de onmiddellijke
nabijheid Over standplaats a.b., Loover ge-
komen is, of liever, dat het mogelijk is geweest
dat daar alles tot 't land is uitgesteld.

Heeft men dan niet voortdurend 't oog
op gehouden en doen houden, of heeft 't
alleen

van

de Assistent. Controleur

te

Tentena

2

alleen waargenomen en geen bevelen gegeven,
dan wel heeft men misjakien hier niet
opgevolgd?

Ik verroek u, mij en de ander
hoe te loofen.

De uwe grafische

W. M. M. M.

3
II
copie.

Tentena 13 April 1910.

Naar aanleiding van Uw heden ontvangen schrijven d.d. 9 April j.l. kan ik Uweledelgestr. beleefd het volgende mededeelen.
Het onder 3 Maart in mijn dagboek vermeldde bezoek aan Ratoe Dena maakte ik om den aanleg van de kweekbedden nategaan. Zoodals U zich zult herinneren, bepaalde U gedurende mijn verblijf te Posso van den 21st 23 Februari dat de padi op de sawahs zoo spoedig mogelijk moest uitgezaaid worden. Bij mijne terugkomst te Tentena den 25 Februari werd vastgesteld dat alhier en in de nabij gelegen kampongs na 8 dagen, te weten den 5 en Maart zou worden uitgezaaid, hetgeen ook geschied is. Daar door mij het uitzaaien aanvankelijk later was vastgesteld, afhankelijk van de bewerking der ladangs, moesten het omploegen en de verdere bewerkingen in 8 dagen klaar zijn. Hoewel dus in dit bijzondere geval in het geheel niet van een voldoende lange of tijdige bewerking sprake kon zijn, viel het mij toch op, dat men zelfs slechts 8 dagen tijd hebbende, voor een deel de twee laatste dagen eerst begonnen was en was het daarom dat ik dit niet alleen te Ratoe Dena maar overal voorkomende verschijnsel aantekende in mijn dagboek.

Herhaaldelijk reeds heb ik gezegd, en nog steeds zeg ik, dat het noodig is, dat de grond voor het gebruik zoo lang mogelijk onder water staat na het omploegen, evenwel er zijn slechts zeer enkelen, die zorgen dat hun grond nog een behoorlijken tijd heeft om uittezuuren. De meesten beginnen zoo, dat ze op den vastgestelden tijd klaar zijn. Hiervoor zijn twee redenen. In de eerste plaats heeft men nooit ondervonden dat de padi op een andere wijze beter wordt noch ^{dit} door vergelijking met volgens de regelen ^{der kweek} aangelegde kweekbedden te kunnen zien. Zoodals men het doet krijgt men bevredigende uitkomsten; dit jaar b.v. te Ratoe Dena zijn de kweekbedden bijzonder goed geslaagd. Ten tweede is sawah-aanleg nu althans nog bijzaak voor de bevolking; hunne ladangs zijn hoofdzaak, zoodat men niet van haar mag eischen dus geen last kan geven dat zij aan de bewerking zoo veel tijd besteedt als Javanen b.v. die bijna uitsluitend van sawah bouw leven.

De eenige beweegreden, waardoor men zoiets aanneemt is dus dat men er bepaald voordeel inziet, zoodals men b.v. zag in de nieuwe wijze van aanleggen der kweekbedden, die men nu gevolgd heeft.

De meening, dat het dus traagheid zou zijn die hen zoo doet werken kan ik niet met U deelen, de meest voortvarenden onder de bevolking hier als Mose en Tongelo doen niet anders.

Over de sawahs schrijvende maak ik ook van deze gelegheid gebruik U mede te ^{den} deelen, dat het op tijd bewerken der sawahs voor de uitplanting vooral hier te Tentena zeer veel moeite kost dit jaar. Ik heb niet bedacht, indertijd en U er daarom ook niet opmerkzaam op gemaakt, dat door het vroege uitzaaien het drukste werk op de ladangs samen zou vallen met de bewerking der sawahs. Te Ratoe Dena, waar men een paar weken vroeger was met de droge velden dan hier en 8 dagen geleden met het padi zaaien op de ladangs eindigde, kon met alle kracht gewerkt worden en is men klaar om overmorgen (na 40 dagen) overteplanten. Te Tentena wordt het een paar dagen later en is het begin van het overplanten gesteld op Dinsdag 19 April. De ladangs moesten ook bewerkt worden en die kan men geen week laten liggen, omdat het gras opschiet en de dan nog uittezaaien padi niet goed op komt. De krachten zijn hier dus verdeeld, waardoor men minder heeft kunnen doen. Op de tusschen gelegen plaatsen Saodjo, Nontjoe en Sangira is men op tijd klaar omdat daar per man de te bewerken sawahoppervlakten veel kleiner zijn dan hier. Boejoe mpondoli komt ongeveer gelijk met Tentena, omdat men daar 3 dagen is achtergeraakt door herhaalde doorbraken van de waterleiding. Te Peoera is sedert geruimen tijd overgeplant. In Poe'oe mboto schijnen door het goede toezicht van den mantri Radja Tiangso de sawahs beter te zullen slagen dit jaar.

Spelling Medden Celebes

Indiësch. Posse

Beer & Gabe

N° 6

Geheim.

III

Posse 15 April '10.

Uwe beantwoording van mijn
Schryver geheim N° 5 van 9 April j.l. voldoeft
mij niet.

Ik lees:

1° Ten tweede is sawahaanleg nu uithans
nog byzaak van de beoefening, ~~haren~~ ^{hare} lading
zijn hoofdrank, zoodat men niet van haar
mog eischen, dat zij aan de bewerking zoodanig
zijt bestedt als javanen b.v. die byna uit,
sluitend van sawah bouw leven.

2° De eenig beweerpden, waarden de
beoefening zoo iets saaneent is den, dat zij en
bepaald vandeel in het, zoodat ~~men~~ ^{men} o.a
vandeel zag in eenen nieuwe wyze van aanleg,
geen der kweekbedden, die men nu gevolgd heeft.

3° De meening dew, dat het traagheid van
zijn, die hen zoo doet werken, kan ik niet
niet u deelen.

aan

den Assistent. Controleur

te

Tentena

4^e De meest voortvarenden onder de
bewoening hier, zooals Mose en Tonggelo
doen niet anders.

ad 1. De sawahs zullen van Pantena en
in de nabijheid dier kampougs binnen niet
te langre tyd hoofdzaak moeten worden,
dan de bekeerbare bouwgronden, nu al op
nij grooten afstand van die kampougs liggen
en goede gronden van sawahs in de nabij-
heid te vinden zijn.

Uf men al dan niet moeg is,
last geven, staat niet te Uwe beoordeling,
ik vermen, dat U mijne denkbeelden omtrent
de wijze van werken in dier streek bekend
zijn, en U heeft in denzelfden geest te handelen.

En Javaansche landbouwers heeft ook
nog heel wat andere zorgen dan die voor
Uyne sawahs.

ad 2

U heeft van die nieuwe wijze van
aanleg der tweekbedden toch zeer zeker
wel last gegeven niet waan?

U had U ook ^{kunnen} moeten doen wat
betreft de bewerking der sawahs, zul-
ken dat nederhand veellicht gewaardend
hebben even goed als nu Uwe stoceras om,
kent die tweekbedden.

Wanneer U de overstapting heeft,
dat enige verbetering, waas dan ook,
deent aangebracht, dan moet U die
ook doen aanbrengen - de verantwoordelij-
heid van de juistheid Uwer zinswijze
wil ik gaderen dragen.

Span is het begin, wanneer men

alvorens te verbeteren, de resultaten wil
afwachten?

ad 3 U kan van haasheid leren:

ongewoonte om yverig te zijn, zonder t
vooruitrecht op een jaer maanden luiere,
afkeer van wat meent is, sleur, conser-
vatie me enz. de yverig blijft dezelfde:
er kan nog veel meer gewerkt worden, al
voers men zijn tyd nuttig besteedt, vande
waarde van dien tyd heeft men nog geen
begrip.

Uw werk in de meerkreek heb ik
mij altijd voorgesteld als in hoofdzaak te
zijn een voortdurend zamen lezen den
minn van laasheid, welke dier bevoeking
in haar ontwikkeling belemmert, vooral in
Bantjen en Pöemboto was veel werk van
U.

ad 4 Oly beiden, dan U genoemde perso-
nen, zul ik geen yver ontbrengen, wat niet
wegneemt, dat ik de mate van dien yver
en de wijze, waarop die aangevend wordt,
niet als einddoel wensch aan te nemen.

U nu nog eens te resumeren, hetgeen
ik van U wensch:

U moet kraentig opreden, want U
verturd is, ten goede te werken, Uwe
en in conflict komt met verkerde soestan-
den, Uw meening mag niet heen en weer
slingeren dan alleli bezwaren, die altijd
voortbreut worden uit traagheid, want
dier bevoeking moet zich selve
behermd worden dan nu gezag.

Wanneer ik volgens Uwe denkbeelden
 ware te werk gegaan in deze onderafdeling,
 dan was er veel, wat nu is, niet tot
 stand gekomen. De tegenwoordige sawahs
 waren er zeker ook nog niet, want de
 roep was herhaaldt maal schraal, dus
 men zag het niet van roep, bevelen,
 en nog eens bevelen. Soms straffen alleen
 kon de menchen ertoe brengen, met de
 Sawahbouw te verhanden.

Ik neem niet weg, dat ik gaarne
 anders zou hebben gehandeld, meer ik
 Uwen geest, maar de trouwheid, het gemis
 aan medewerking, waarop ik stutte
 heeft mij een nieuwen weg gewezen, die
 tot resultaten heeft gevoerd.

Ik U niet dezen weg volgen,
 zonder er acht op te slaan, ^{de werke} of ~~dit~~ door
 den grooten hoop gewaardeerd wordt

Ter slotte, naar ik verwacht te
 overleede, de opmerking dat ik onder
 bevelen geven, gelasten aan de bevoehing
 niet versta, dat ze als een troep rechte
 worde behandeld.

Uw optreden moet evenwel een
 dergelyke beslistheid in zich hebben,
 dat Uw woord tot daden by de bevel
king voert.

Ik wensch de correspondentie
 over dit onderwerp heime te beëindigen

Uw erue groet

C. W. Maxie